

op informatie over familieleden in India en verhalen uit het geboorteland. Ook kwamen alleenstaande mannen om een vrouwelijke partner te vinden. Een contractarbeider die was uitgediend, kon een vrouwelijke contractarbeidster vrijkopen. Zij kon dan niet meer werken als contractarbeidster.

Hoewel de contractarbeid voor vele Indiërs een uitweg was van armoede, natuurrampen en andere problemen, bracht het ook veel leed met zich mee. Allereerst waren er contractarbeiders voorgelogen over het soort werk dat zij op een plantage of fabriek moesten uitvoeren. Ten tweede werden contractarbeiders zwaar gestraft bij het niet nakomen van de arbeidsplicht, de zogeheten poenale sanctie. Bij overtredingen kwam er een rechtszaak. Naar de aard van de overtreding kon een rechter een boete, een gevangenisstraf of

‘Er was regelmatig onenigheid over de werktaken en uitbetalingen op de suikerplantages in het district Commewijne’

fysieke straffen, zoals geseling, opleggen. Ten derde was er regelmatig onenigheid over de werktaken en uitbetalingen op de suikerplantages in het district Commewijne. Er waren in dit district wel veertig opstanden van contractarbeiders, met als bloedig hoogtepunt een grote opstand op de suikerplantage Mariënborg in 1902. Deze mondde uit in de moord op plantagedirecteur James Mavor. Als gevolg van ordehandhaving stierven er 24 contractarbeiders. Tot slot zijn er verhalen bekend van seksuele intimidatie en verkrachting van contractarbeidsters door witte plantagebazen. De vermoordde plantagehouder James Mavor stond bekend om zijn seksuele intimidatie van Hindostaanse vrouwen. Het is al met al niet vreemd dat deze geschiedenis nog steeds sterke gevoelens oproept bij de huidige generaties. ■

Verder lezen

Chan Choenni, *Geschiedenis van de Hindostanen 1873-2015* (Sampreshan, 2021).

Margriet Fokken, *Beyond being koelies and kantráki: Constructing Hindostani identities in Suriname in the Era of Indenture, 1873-1921* (Verloren, 2018).

Rahman Khan, *Het dagboek van Munshi Rahman Khan* (Amrit, 2000).

■ De website Hindorama.com is een digitaal platform over Hindostaanse diaspora, politiek, cultuur en meer.

Contractarbeiders

Na de afschaffing van de slavernij in Suriname werd het Staatstoezicht (1863-1873) ingevoerd. Dit was voor de koloniale overheid en de planters niet voldoende om de plantage-economie te redden. Vanaf 1873 begon een nieuw hoofdstuk in de Nederlandse koloniale geschiedenis, de contracttijd (1873-1920). Contractarbeiders werden uit alle werelddelen geworven en met name mannen en vrouwen uit India spanden in aantallen de kroon. In deze les leren de leerlingen hoe het wervingsproces van deze arbeiders verliep.

Wat?

Leerlingen gaan zich verdiepen in het wervingsproces van contractarbeiders voor de Nederlandse kolonie Suriname. De opdracht bestaat uit drie delen. In deel A wordt door middel van een historisch model nagedacht over het proces van werving. De leerlingen bestuderen in deel B twaalf fictieve historische bronnen (gebaseerd op echte gebeurtenissen) over twee fictieve historische personen en koppelen deze aan fases van het wervingsproces van contractarbeiders. Tot slot maken de leerlingen in deel C aan de hand van histori-

sche vragen een samenvatting van het wervingsproces.

Waarom?

De opdracht geeft leerlingen inzicht in het wervingsproces van contractarbeiders voor de kolonie Suriname.

Voor wie?

Voor zowel tweede klas vmbo als bovenbouw vmbo.

Wanneer?

Bij het behandelen van modern imperialisme, historische ontwikkelingen rond 1870 en de afschaffing van de slavernij.

gezocht

Gijs Korenblik is docent geschiedenis en maatschappijleer op het Merletcollege en het Isendoorn College en lid van de vmbo-commissie van de VGN.

Hoe lang?

Een lesuur (50 à 60 minuten), inclusief nabespreken.

Hoe werkt het?

In navolging van de lessen over de historische ontwikkelingen rond 1870 (afschaffing slavernij, modern imperialisme en de industriële revolutie) verdiepen de leerlingen zich in het wervingsproces van Indiase contractarbeiders voor de Nederlandse kolonie Suriname. De leerlingen maken bij de start van de les groepjes van twee en lezen vervolgens samen met de docent de inleiding. Na het lezen van de inleiding, beginnen de leerlingen met onderdeel A. In dit deel van de opdracht moeten ze aan de hand van associatieve vragen een historisch model van het wervingsproces van contractarbeiders bestuderen. Bij elke fase van het wervingsproces beantwoorden zij de vragen. De vragen hebben als doel om het denkproces van de leerling op gang te brengen, met als gevolg dat de bronnen in deel B makkelijker te bestuderen zijn. In deel B verdiepen de leerlingen zich aan de hand

van twaalf bronnen in twee fictieve historische figuren. De leerlingen moeten de bronnen bestuderen en deze koppelen aan één fase van het wervingsproces. Daarbij moeten ze hun keuzes toelichten. In deel C maken de leerlingen aan de hand van historische vragen een samenvatting over het wervingsproces. Na het afronden van alle onderdelen, kan de docent de opdracht bespreken. Er kan ook voor gekozen worden om tussentijdse besprekingen te doen.

Wat levert het op?

Met het maken van deze opdracht leren de leerlingen over het wervingsproces van Indiase contractarbeiders. De leerlingen leren vanuit twee verschillende perspectieven waarom men eind negentiende eeuw is overgegaan tot contractarbeid. Bovendien leert de leerling over een belangrijk onderdeel van de Nederlands koloniale geschiedenis. Ook is het een goede opdracht om het samenwerkend leren tussen leerlingen te oefenen, want de leerlingen werken in tweetallen. Daarnaast is het kunnen

Verder lezen

Huijgen, T., Holthuis, P. & Warmelink-Balt, A.

(2014). 'Wat beheerst de leerling al? Een taxonomisch model voor historische vaardigheden', *Kleio* 6.

Holthuis, P. & Huijgen, T. (2013). 'Het verleden beter begrijpen. Vakdidactici ontwikkelen instrument voor contextualiseren', *Kleio* 6.

lezen en analyseren van bronnen een belangrijke vaardigheid die bij het geschiedenisonderwijs hoort. De opdracht stimuleert leerlingen om vragen te leren stellen bij bronnen en in de bronnen historische begrippen en ontwikkelingen te leren herkennen. Verder leert de leerling te contextualiseren. Allereerst door associatieve vragen te stellen bij een bron (in dit geval een historisch model) en zodoende uit hun eigen presentistische leefwereld te treden. Ten tweede leert de leerling in welke mate omstandigheden spelen bij het gedrag van mensen in het verleden. De leerling moet namelijk aan de hand van historische vragen de oorzaken van contractarbeid uitleggen en belangrijke historische begrippen en ontwikkelingen verklaren. ■

Links: Brits-Indiase contractarbeiders. Boven: Hindostaanse en Javaanse arbeiders wachten op uitbetaling op plantage Clevia in Commewijne, 1905. Foto: Tropenmuseum.